

“БІБЛІЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ”

3 квітня ц.р. в Національній бібліотеці України ім. В.І.Вернадського (НБУВ) було проведено круглий стіл, присвячений 100-річчю виходу Святого Письма в перекладах П.Куліша, І.Пулюя, І.Нечуя-Левицького. У засіданні взяли участь співробітники Музею книги і друкарства України, викладачі вузів, ліцеїв і гімназій Києва, науковці академічних інститутів, журналісти, бібліотекарі. Головував заступник генерального директора НБУВ *А.Бровкін*.

Переклад Святого Письма — Біблії національною мовою — значна подія в житті кожного народу. Вшановуючи 100-річчя виходу друком першого повного видання Біблії українською мовою, мусимо ще раз підкреслити значення цієї “Книги книг” у житті людської цивілізації, її активне побутування в суспільстві впродовж двох тисячоліть. Коли близько 550 років тому в Європі виникло друкарство, саме 42-рядкова Біблія, видана Й.Гутенбергом, стала однією з перших друкованих книг. У XV ст. Біблія чи окремі її книги були перекладені вже 33 мовами, на початку XIX ст. існували переклади на 67 мов, упродовж XIX ст. — на 400, а протягом XX ст. — на 1000 мов. У світовій видавничій практиці Біблія є книгою, що випускається найчастіше. Враховуючи всі друковані видання Біблії, можна стверджувати, що її загальний тираж сягає майже мільярда примірників, тобто за тиражем вона займає перше місце в світі.

Мільйонні фонди Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського, найбільшої книгозбірні нашої держави, містять, безумовно, значну кількість як повних видань Біблії, так і окремих книг, що входять до її складу. Завідувач відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ *Г.Ковальчук* привернула увагу присутніх до двох унікальних примірників. Перше — невеличке видання Нового Завіту, випущене у Відні “Британським і заграничним біблійним товариством” 1904 р. під назвою “Святе Письмо Господа нашого Ісуса Христа мовою русько-українською”. Примірник має заклесні печатки з тризубом Державного українського університету і екслібрис П.А.Ковалю-Божицького. Шрифт, яким набрано книжку, дуже схожий за графікою на старослов'янський, хоча мова — українська, переклад П.Куліша та І.Пулюя.

На авантитулі підносного примірника петербурзького видання Біблії 1900 р. чітким почерком зазначено: “Святейший Правительствующий Синод, во внимание к засвидетельствованному Преосвященным Паронием, архиепископом Тульским, усердным трудам ученого-филолога Ореста Левицкого по установлению текста перевода Четвероевангелия на малорусский язык, благословляет его, Левицкого, сею священною книгою. Член Святейшего Синода Владимир Митрополит Московский. Октября 25 дня 1911 года”. Підпис закріплено печаткою Синода. Отже, можна констатувати, що О.Левицький також перекладав Святе Письмо українською мовою, принаймні одержав на це дозвіл Синоду.

Переклад Святого Письма зі стародавніх мов завжди був нелегкою науковою справою. Перед перекладачем постає завдання не лише адекватно передати зміст Біблії, а й засобами рідної мови передати мовні особливості давніх східних біблійних текстів. Працею і наполегливістю П.Куліша, І.Нечуя-Левицького та І.Пулюя український переклад всієї Біблії було видано друком у Відні 1903 р. під назвою “Святе письмо Старого і Нового Завіту”. Це дуже рідкісне видання, оскільки в умовах цензурних утисків щодо українського слова до революції 1905 р. книга взагалі не могла потрапити до українських читачів у царській Росії, з 1907 р. знов цензурний терор, далі Світова війна, а після Жовтневої революції говорити про розповсюдження такої книги в радянській Україні взагалі не доводиться. Вихід минулого року перевидання першого повного українського перекладу Святого писемa є даниною шани перекладачам і робить цей текст нарешті доступним для всіх.

Нові переклади Біблії українською мовою здійснені в XX ст., серед них найбільш відомий, безперечно, переклад з грецької І.Огієнка (митрополита Іларіона), виданий, після подолання багатьох перепон, 1962 р.; у 1963 р. було видано т.зв. римський переклад І.Хоменка (містить окрім 39 книг, як у перекладах Куліша і Огієнка, ще 8 книг, визнаних канонічними лише католицькими церквами); четвертий повний переклад Біблії сучасною українською мовою пов'язаний з діяльністю Українського біблійного товариства у 90-х рр. XX ст., зокрема Р.Турконяка, за безпосередньою організуючою участю відомого науковця й громадського діяча Д.Стеловика.

Професор Інституту фізики НАН України *В.Шендеровський* у своєму детальному виступі не тільки представив перевидання Біблії в перекладі П.Куліша, І.Пулюя та І.Нечуя-Левицького (2002 р.), а й розповів про історію цього перекладу “подвижників нації”. Дійсно, 50 років свого життя віддав Пантелеймон Куліш українській Біблії, 25 років — Іван Пулюй. Доповідач навів багато фактів, з якими можна познайомитися в книжці “Пулюй — Куліш. Подвижники Нації / За заг. ред. проф. В.Шендеровського. — К.: Рада, 1997”. Серед них і той факт, що

Літургійна комісія в Римі під керівництвом патріарха Йосипа Сліпого визнала Біблію в перекладі Куліша, Пулюя та Нечуя-Левицького найгрунтовнішою і найкращою для свого часу. Присутні довідалися про значні наукові здобутки І.Пулюя як фізика, математика, астронома, інженера (зокрема, про відкриття т.зв. рентгенівських променів ще до Рентгена), про повернення його імені в історію України. Доповідач зупинився і на мовних особливостях перекладу, передачі імен, особливостях шрифту – “кулішівки”, на технічних моментах перевидання (це не репринтне, а заново складене видання) тощо. Він висловив пропозицію створити в Києві пам’ятник П.Кулішу та І.Пулюю, що вже існує в макеті.

Жвава дискусія, що виникла під час обговорення, свідчить про справжню зацікавленість суспільства до Святого письма рідною мовою.

Галина Ковальчук

КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА В.СВІДЗІНСЬКОМУ

У Луцьку на базі філологічного факультету Волинського державного університету відбулася всеукраїнська наукова конференція “Творчість Володимира Свідзінського в контексті українського та світового модернізму”. Вступним словом її відкрив доктор фізико-математичних наук, проф. *А.Свідзінський*, небіж поета, палкий шанувальник і пропагатор його поезії, один із ініціаторів цієї конференції. Про актуальні питання вивчення творчості В. Свідзінського йшлося у доповідях *В.Яременка* (Київ) та *Е.Соловей* (Київ). Зокрема, *Е.Соловей* докладно зупинилася на проблемах архіву поета, а також належного текстологічного забезпечення майбутніх видань його спадщини. *М.Моклиця* (Луцьк) виклала цікаві спостереження про наявність у творчому методі поета елементів психоаналізу; “Метафорична парадигма “сонце” в поезії В. Свідзінського” – тема доповіді *А.Мединської*; “Міфосвіт В.Свідзінського” – *М.Жуйкової* (обидві – з Луцька). Імовірно, що в Луцьку постане центр досліджень творчості поета; принаймні, господарі конференції представили найбільшу кількість доповідей і, отже, охопили найширше коло актуальних проблем: “Сюрреалістичні параметри художнього світу В.Свідзінського” (*С.Кравченко*), “В.Свідзінський і В.Стус – у дзеркалі мемуаристики” (*Н.Колошук*), “Інтонційна своєрідність поезії В.Свідзінського” (*В.Соколова*), “Художня функція повтору в поетиці В.Свідзінського” (*Т.Левчук*). Над різними аспектами спадщини поета працюють *Л.Лавринович*, *С.Бусел*, *О.Мацборська*, *О.Нетичук*, *С.Деравчук*. Цілком закономірно значна частина доповідей була присвячена мовно-стильовим особливостям поезії В.Свідзінського (*С.Богдан*, *Л.Павленко*, *Н.Данилюк*, *Ю.Громик*, *Т.Масицька*, *С.Горожанова*). Велике зацікавлення викликали і доповіді гостей. *О.Дубік* (Кам’янець-Подільський) розповіла про окремі етапи життєвого шляху поета у світлі нових архівних знахідок; *М.Сподарець* (Харків) – про семантику міського простору і харківську топографію лірики В. Свідзінського; *П.Ямчук* (Одеса) запропонував цікаву концепцію християнського неоконсерватизму як світоглядної домінанти в поетиці українського модерну, зокрема й поезії В. Свідзінського. “Людина і природа в поезії В.Свідзінського” – тема доповіді *О.Борзенка* (Харків), “Структуризація гіпертекстів В.Свідзінського і В.Махна” – *Г.Черниш* (Острів), “Риси модернізму в поезії В. Свідзінського” – *Ю.Сегеда* (Вінниця).

У рамках конференції відбулися також презентації нового видання поезій В. Свідзінського, книжки А.В.Свідзінського, названої за рядком з поета “Я виноград відновлення у ніч несущий...”, а також видань, подарованих бібліотеці Волинського університету проф. В.Яременком.

Е.С.

